

PAULOVA'EA OMOMBE'U
 GALÁCIAPEVA'EA PE
 Carta de Paulo aos Gálatas

Paulova'ea okwatijaruka Galáciapeva'ea pe

¹ Jihi ko Pauloramo. Jesus Cristo'ga ji mongo omoirũharamo ikwehe. Tupana'ga pavēi nhanderuvete'ga pavēi ga ji mongo ikwehe. Yvyakotyve'ğa rūi ji mongo gamoirũharamo. Jesus Cristo'ga nanhimongoukari yvyakotyve'ğa pe. Jesus Cristo'ga tuhē ji mongo omoirũharamo Tupana'ga pavēi. Gaha ombogwera Jesus Cristo'ga gamanoa hugwi ikwehe Tupana'ga. ² Kiro ji ikwatijarukari nhinhi'iğa mondovouka pe me – pero ki pe peju pejigwyrri pe Galácia pe. Pejiko pe Jesus Cristo'ga rehe pejatykavo ga mboheteavo jipi. Pe me nhipavēive'ğa omondo pota onhi'iğa no Jesus'gareheve'ğa.

³ Kiro ji ei a'ero: Tupana'ga ti tomombyry pe me nhanderuvete'ga Jesus Cristo'ga pavēi nhandepojoykaharete'ga pavēi. Tonoğatu ti ğa pepy'a, a'e ji.

⁴ Cristo'ga onhikwava'ẽ omanomo heikwehe tamombo ğandekote'varuhua javo. “Tamano ti ji ğa mbopiro'yavo gweaporoğitate'varuhua hugwi,” ei Cristo'ga. A'ereki ağwamove'ğa gweaporoğita te'varuhu hete jipi. Jesus Cristo'ga oko nhanderuvete'ga remimbotarimova'ea rehe Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe omanomo nhande repyga a'ero heikwehe. ⁵ Timbohete Tupana'ga jipi a'ero. Na tuhē.

Cristo'ga mombe'upyryva

⁶ Ji mo'ma hete ģa pe mombe'urame ji ve ikwehe. A'ereki kotihĩ pe pepohi ga hugwi – kiroki ga pe mo'ẽ ojive Cristo'ga remimombyryva rupi. Pepohiruhu reki pe Tupana'ga hugwi kiro ojipe'ģa nemimombe'ua rupi pe-jikovo. A'ereki ģa e'i pe me: “Pyryva'ea ore oromombe'u,” e'i tehe ģa pe me. ⁷ Ndogwerekoi reki irũa Cristo'ga mombe'upyryva. Omomyi tehe ģa pepy'a herojijyipota pyryva'ea Cristo'ga mombe'ua. A'ero ģa jatyviva'ea omombe'u pe me. ⁸ Tupana'ga po ti ombohahyuka ģa pe hamo. Ore vehevi po ti jatyviva'ea imombe'ui pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ore ve hamo. Po ti yvagahugwive'ga vehevi imombe'ui jatyviva'ea pe me, po ti Tupana'ga tombohahyuka ga pe hamo. ⁹ A'e ji a'ea pe me ikwehe. Kiro ji ea'javi no: Pehendu katu pe ji imombe'ukaturame Cristo'ga mombe'upyryva ikwehe. A'eaatyviva'ea ģa imombe'urame pe me po ti Tupana'ga tombohahyuka ģa pe hamo.

¹⁰ Ji nda'ei: Yvyakotyve'ģa tanhimbohete. A'ea ji nda'ei. Tupana'ga tanhimbohete. A'ea ji ei. Ji nda'ei no: Tonhimohẽ ģa ji rehe. Nda'ei ji a'ea. Po ji ipotari ve ģanhimohema jijihe, a'ero po ji ndakoi Cristo'ga remimbotarimova'ea rehe hamo.

Paulova'ea ko Jesus Cristo'ga moirũharamo

¹¹ Nhiirũ, kiro ti ji ikwahavukari pe me. Amombe'umbe'u ji pyryva'ea jipi. Emo yvyakotyve'ģa ndeaporoģita rũi nhiremimombe'ua. ¹² Yvyakotyve'ģa nanhimbo'ei a'ea rehe. Jesus Cristo'ga reki okwahavuka ji ve.

¹³ Omombe'u pa ģa pe me jirekoagwera raikwehe. Ajikwaku hete ji jire'yja'ģa javijitehe judeus'ģa javijitehe ikwehe. Ambohahy hete ji Tupana'ga remimo'ẽhara'ģa pe Jesus Cristo'gareheve'ģa pe. “Tamoka'nhymba ti ģa,” a'e ji ģa pe novĩa. ¹⁴ Judeuramo ji akwaku hete jire'yja'ģa

hohe jirupive'ğa hohe. Ğa hohe ji rekoheitei oreramona-hava'ea remimbo'eagwera rupi katu ikwehe.

¹⁵ Tupana'ga pyry hete reki ji ve. Ji are'ymame ga ei ji mombe'gwovo: “Aerë po ti ji Paulo'ga mongoi jira'yra'ga moirũharamo nehë,” ei Tupana'ga. ¹⁶ “Akwahavuka hete ti ji Jesus'ga ga pe tomombe'u ti ga ga nehë jawo. Judeus'ğarũive'ğa pe po ti ga Jesus'ga mombe'ui nehë,” ei Tupana'ga ji mombe'gwovo. Okwahavuka ga Jesus'ga a'ero ji ve ji mbojikoguka ga rehe ikwehe. A'ea rupi ji ndahoi ojipe'ğa pyri tanhimbo'e ti ğa jawo. ¹⁷ Ji ndahoi ve cidade de Jerusalém me jara'ğa pyri Jesus'ga moirũhara'ğa pyri. Ji renonde ğa Jesus'ga moirũ. Emo ji ndahoi ğa pyri nhinhi'iğa ğa pe. Arábiavepe'ğa gwyri pe ji hojipei reki jitekovo ikwehe. Aerë ji jivyri cidade de Damasco pe ikwehe.

¹⁸ Três kwara mbo'arirë ji hoi Jerusalém me tahepia ti Pedro'ga jawo. Mbohapyrete ji kiri quinze ji kiri ga pyri ikwehe. ¹⁹ Ndahepiagi ji jara'ğa Jesus'ga moirũhara'ğa. Tiago'ga jate ji ahepia Jesus'ga irũ'ga nhandepojoykaharete'ga irũ'ga.

²⁰ A'itituhëva'ea ji amombe'u pe me ikwatjaruka. Tupana'ga ji repia ikwahava nhi'mbee'yma.

²¹ Aerë ji hoi judeus'ğa gwyrã hugwi Judéia hugwi ikwehe. Hajiheve'ğa gwyri pe ji hoi Síria pe Cilícia pe no. ²² A'ea rupi Judéiavepe'ğa ndajirepiagi ve Jesus'gareheve'ğa. ²³ Ji mombe'ua reki ğa ğwendu. Ojipe'ğa po e'i ğa pe: “Kiroki ga ombohahy nhande ve ikwehe – kiro ga jirojijyi reki,” e po ğa ji mombe'gwovo. “Ymya ga nhande moka'nhypotari okovo. Omombi pota ga nhandejikoga Jesus'ga rehe novã. Emo ağwamo ga Jesus'ga mombe'ukatui reki pejiko ti ga rehe jawo,” e po ğa. ²⁴ Henduvame ğa Tupana'ga mbohetei jijirojijyja rehe a'ero.

2

Paulova'ea oho huvihavava'ea pyri

¹⁻² Aerē catorze ji kwara mbo'ari jitekovo. A'ero ji hoa'javi Jerusalém me. A'ereki Tupana'ga e'i ji ve: “Ehoa'ja ti kiro Jerusalém me,” ei ga. Garembi'ea rupi ji hoi pevo a'ero Barnabé'ga pavēi ikwehe. Tito'ga ji aroho ji rupi no. Huvihava'ğa pyri ji hoi nhinhimombe'gwovo. Huvihava'ğa, ei Jesus'gareheve'ğa ģa pe. Ģa pe tehe ji imombe'ukatui nhiremimbo'ea a'ero. “Ambo'embo'e ji nhandere'yja'ğarūive'ğa judeus'ğarūive'ğa jipi,” a'e ji ģa pe. “Pyryva'ea rehe ji ģa mbo'ei Jesus Cristo'ga mombe'gwovo ikwehe. Ağwamo na jitehe no. Nahanahā ji ei ģa pe jipi,” a'e ji imombe'gwovo huvihava'ğa pe. Igwete ji imombe'upakatui ģa pe nhiremimbo'ea te'iyme ti ģa ji ve oreremimbo'eaatyviva'ea rehe nde ģa mbo'ei javo. Nde'i tuhē reki ģa a'ea ji ve a'ero. ³⁻⁶ Emo ore nhomonhi'iğame ojipe'ğa oko orepyteri pe henduva orenhi'iğa. “Ore ko peirūa. Orojiko ore Jesus Cristo'ga rehe pe javijitehe,” ei ģa o'mbero. Uhu reki ģa ore pyri tihepia ti ģandeaporoğita javo. “Maranuhū ģa ndekoi?” ei ģa. “Marā ģa piro'yramo Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi ojikoty'aro ģwaramo Jesus Cristo'ga pavēi?” ei ģa ojohupe. Nurā ģa ei ore ve: “Po nhande nian-depiro'yi te Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. Ti-hendu katu pa po nhande a'ea hamo,” ei ģa ore ve. “Ehepia te Tito'ga,” ei ģa, “Paulo'garupive'ga. Ga ko Gréciapeve'ga. Nhandere'yja'ga rūi ko ga judeu'ga rūi,” ei ģa ore ve. “Pekytiuka ti garakwanha pira a'ero ga mongovo nhande ja. Nahā po ti pe Moisésva'ea nhi'iğa po'rui nehē,” ei ģa ore ve novīa. Ģa nomombe'ui a'itituhēva'ea. Nurā ore ndorokoi'i'i ģanhi'iğa rupi ģa erame ore ve. “Po ti nhande rekoi ģanhi'iğa rupi, a'ero

po ti ojipe'ġa heroviari ġa'mbea nehē,” oro'e ore orojuhupe. Ndoropotari ore pemoandyandyjuhua. Nurā ore ndorokoi ġanhi'iġa rupi tapekwaha katu ti a'itituhēva'ea Jesus Cristo'ga mombe'upyryva.

Igwete huvihava'ġa – huvihava'ġa, e po ġa ġa pe. A'ea pe ji nda'ei. A'ereki nanongara pe rūi Tupana'ga ei. Nhandereaporoġita pe ga ei. Igwete huvihava'ġa nde'i ji ve: “Embo'e ti ġa ojipea rehe.” A'ea ġa nde'i. “Ekytiuka ti Tito'ga,” a'ea ġa nde'i ji ve no. ⁷ A'ereki ġa e'i: “Tupana'ga moirūhara'ġa memei ko ġa Paulo'ga Pedro'ga no. Ġa pe memei Tupana'ga e'i: ‘Tombo'e ti ġa pyryva'ea rehe Jesus'ga mombe'gwovo’,” ei ġa. “Pedro'ga pe Tupana'ga ei: ‘Judeus'ġa ti embo'e Jesus'ga rehe.’ Paulo'ga pe a'e te ga e'i: ‘Judeus'ġarūive'ġa ti embo'e Jesus'ga rehe,’ ei Tupana'ga,” ei ġa. ⁸ “Tupana'ga omongo Pedro'ga omoirūharamo tombo'e ti ga judeus'ġa javo. Tupana'ga jitehe omongo Paulo'ga omoirūharamo gaha ti tombo'e judeus'ġarūive'ġa javo,” ei ġa ji mombe'gwovo.

⁹ Aerē Tiago'ga, Pedro'ga, João'ga no – ġahā po huvihava'ġa – aerē ġa ei ji ve: “Tupana'ga pyry tuhē nde ve nde mongovo omoirūharamo,” ei ġa. “Ore javijitehe nde a, Barnabé'ga no,” ei ġa. “Xanhomoirū ti a'ero,” ei ġa ore ve. “Peho po ti pe Jesus'ga mombe'gwovo judeus'ġarūive'ġa pyri nehē,” ei ġa. “Ore po ti oroho ga mombe'gwovo judeus'ġa pyri nehē,” ei ġa ore ve. “Kwa. Xanhomoirū ti,” oro'e ore ġa pe. Nurā ore jopopyhygi a'ero. ¹⁰ Igwete ġa ei ore ve: “Tapemoka'nhymi ti imondovo mbatera Jesus'gareheve'ġa pe – kiroki ġa ndogwerekoi avo oregwryi pe,” ei ġa. “A'ea pe jate ko ore ei pe me,” ei ġa ore ve. Ji namoka'nhymi tuhē jijirokwa ġa ndehe imondomondovo mbatera ġa pe jipi.

Pedrova'ea ndokokatui Antioquia pe

¹¹ Aerẽ Pedro'ga ruri ore pyri cidade de Antioquia pe ikwehe. Igwete ji ga movahĩ ġandovaki. A'ereki ga ndokokatui ojihe'are'yma judeus'ġarũive'ġa ndehe. ¹² Urypyrame Pedro'ga i'ui judeus'ġarũive'ġa pyri jipi ojihe'a ġa ndehe – kiroki ġa Jesus'gareheve'ġa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ġa nduri. Pedro'ga opo-jihu reki Tiago'gahugwive'ġa. A'ereki judeusramo ġa ojikwaku. Judeus'ġa e'i jipi: “Judeus'ġarũive'ġa ndojikwakuvi. Ndi'ui nhande ġa pyri a'ero,” e'i judeus'ġa jipi. “Po pyry tuhẽ te nhande i'ui ġa pyri hamo,” ei Pedro'ga oyvyteri pe novĩa. Emo Tiago'ga hugwi mbohapyrete'ġa nduri. Igwete Pedro'ga ġa pojihuvi. Nurã ga ndo'ua'javi judeus'ġarũive'ġa pyri ojihe'are'yma ġa ndehe. ¹³ Na jitehe jara'ġa no nhanerũ'ġa. Judeusramo ġa hoi Pedro'ga rupi ojihe'are'yma judeus'ġarũive'ġa ndehe. Ģa jihe'are'ymame Barnabé'ga vehevi ġa mbopogwei. A'ero ga ndo'ua'uvi ġa pyri no.

¹⁴ Nahã Pedro'ġa ndokoa'javi a'itituhẽva'ea rupi Jesus Cristo'ga mombe'ua rupi. Igwete a'ea repiagame ji Pedro'ga movahĩ ġandovaki. “Nde ko judeu ji javijitehe. Emo judeus'ġa atyvi reki nhande rekoi aġwamo nhaneramonhava'ea atyvi,” a'e ji. “Nhaneramonhava'ea ojikwaku pa jipi. Nhande ki a'e te nhandejikoga ġwaramo Jesus Cristo'ga rehe nhande jikwakupigi a'ero ikwehe,” a'e ji ga pe. “Judeus'ġarũive'ġa javijitehe reki nhande rekoi aġwamo. Maraname nde euhui kiro judeus'ġarũive'ġa pe a'ero? A'ereki nde ere'e ġa pe: ‘Pejikwaku ti, a'ero po ti ore jihe'ari pe ndehe nehẽ.’ Po ahe nombojikwakuvukari ġa hamo,” a'e ji Pedro'ga pe ikwehe.

Nahã Tupana'ga nhande mombyry

¹⁵ Judeusramo nhande ari kako. Nhande ko ġa rũi – kiroki ġa ndokwahavi Moisésva'ea

remimbo'eagwera judeus'ġarūive'ġa. ¹⁶ Nhande tikwaha pa aheremimbo'eagwera novĩa. Emo a'ea rupi rūi nhande xanhimombyry. Nhande jikogame jate Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ei nhande ve: “Pepyry pe kiro.” Tupana'ga nde'i a'ea nhande Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukaturu ġwaramo. A'ea nhande tikwaha. Nurã nhande jikogi Jesus Cristo'ga rehe ikwehe Tupana'ga tianemombyry nhandejikoga ġwaramo ga rehe javo. Tupana'ga nianemombyryvi nhande hendukaturame Moisésva'ea nhi'iġagwera. A'ereki a'ea rendukatua rehe rūi Tupana'ga e'i yvyakotyve'ġa pe: “Pepyry pe kiro.”

¹⁷ Xajiko nhande Cristo'ga rehe Tupana'ga ti tianemombyry javo. Nhandejikogame ga rehe nhande ndiajikoga'javi Moisésva'ea nhi'iġagwera rehe a'ero. Nurã po ojipe'ġa e'i tehe nhande ve: “Pe hendukatue'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera pe peko te'varuhu judeus'ġarūive'ġa javijitehe,” e po ġa nhande ve. “Cristo'ga reki pe mbote'varuhu. A'ereki pejikogame ga rehe pe napehendukatua'javi ahenhi'iġagwera pejikote'varuhuavo,” e tehe po ġa nhande ve. Na rūi reki, xa'e nhande ġa pe. Cristo'ga nombote'varuhui tuhẽ ahe! xa'e nhande ġa pe. ¹⁸ Ymya ji jikopigi Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ikwehe. Po ji jikoga'javi hehe kiro, a'ero po ji imboukwahavi jirekote'varuhua. A'ereki Moisésva'ea nhi'iġagwera tuhẽ e'i ji ve: “Nde ereko te'varuhu.” ¹⁹ Ji ahenhi'iġa renduvame Tupana'ga nanhimombyryvi. A'ero ji pohiri ahenhi'iġagwera hugwi tako ti Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe javo. A'ereki ji repyga Cristo'ga omano yva rehe jirekote'varuhua rehe raikwehe. Jijikoty'a ga pavẽi ji piro'yro ahenhi'iġa hugwi a'ero – kiroki e'i ji ve: “Ereko te'varuhu nde.”

²⁰ Nhiremimbotarimova'ea rehe ji ndakoa'javi kiro. Cristo'ga reki ji pojyka a ji rerekovo. Gareximimbotarimova'ea rehe ji rekoi kiro jijikoga ga rehe Tupana'ga ra'yra'ga rehe. Gaha ji arō hete. Ga onhikwava'ē omanomo jirepykaramo raikwehe. ²¹ Ji namovahĩ Tupana'ga remimombyryva jijive. A'ereki Tupana'ga nde'i nhande ve: “Pepyry pe Moisésva'ea remimbo'eagwera hendukatuavo ġwaramo.” A'ea Tupana'ga nde'i. Po ga nhande mombyryvi hendukatua rehe hamo, a'ero po Cristo'ga manotehei tamombyry ġa jawo hamo.

3

Pejiko ti Jesus Cristo'ga rehe

¹ Ah, Gálatas! Perovia paravuhu pe ġanhi'iġa pejipohia a'itituhēva'ea hugwi. Maraname ġa pe moandyandyjuhu pe nderekovo? A'ereki ji amombe'u katu pe me Jesus Cristo'ga manoagwera yva rehe ikwehe. ² Marā naerū? Pe hendukaturame Moisésva'ea remimbo'eagwera po Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri naerū? Ahā tuhē reki. A'ea rehe rūi ga omondouka pe pyri. Ji Jesus Cristo'ga mombe'urame pe me pe pejiko ga rehe ikwehe. Nurā Tupana'ga imondoukari gwa'uva pe pyri tapendereko katu jawo. ³ Maranuhūrame pe peroviaruhu pejipohia a'itituhēva'ea hugwi naerū? Jypya Tupana'ga ra'uva pe mombyry. Kiro pehe penhimombyry avuirama naerū? ⁴ Pejikoga ġwaramo Jesus'ga rehe ojipe'ġa imbohahyukari pe me jipi. Penhimomirana tehe po pe naerū. Ereki kiro pe pepohi Jesus'ga hugwi. Ndapepohiri po pe ga hugwi ovuhu. ⁵ Tupana'ga omondouka gwa'uva pe pyri. Igwete ga hepiukari ahemonhimomby'ava'ea pepyteri pe. A'ereki henduvame Jesus'ga mombe'ua pe pejiko ga rehe. Nurā Tupana'ga imondoukari gwa'uva

pe pyri hepiuka ahemonhimomby'ava'ea. Na rúi pe me Moisésva'ea remimbo'eagwera rendukatua rehe.

⁶ Ehepia re ko Abraãova'ea no. Tupana'ga rembikwatarukara omombe'u ahe. Gwerovia hete ko ahe Tupana'ga nhi'iğa ojikoga ga rehe hako. A'ero Tupana'ga ei:

“Pyry hete Abraão'ga a.

A'ereki ga ojiko hete ji rehe,” ei Tupana'ga.

⁷ Pekwaha ti a'ero – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe – ġahã ko Abraãova'ea ra'yra'jave'ġa. ⁸ Tupana'ga okwaha nhoġwenonde judeus'ġarũive'ġa jikoga ojihe. Igwete ga ei:

“A'ero po ti ji ei ġa pe nehẽ:

‘Pepyry pe pejikoga ji rehe’,” ei Tupana'ga.

Nurã ga imombe'ui pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

“Oropo'ru po ti ji nde imombyryva ojipe'ġa pe nhaporemonehẽ,” ei Tupana'ga ahe ve hako.

⁹ Na tuhẽ a'ero. Abraãova'ea ojiko hete Tupana'ga rehe hako. Nurã Tupana'ga imombyryvi ahe ve. Ahe javijitehe ojipe'ġa jikogame ga rehe Tupana'ga imombyryvi ġa pe no.

¹⁰ Kiroki ġa ojiko Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa pe po ti Tupana'ga imbote'varuhui nehẽ. A'ereki Tupana'ga rembikwatijarukara e'i:

“Ġa hendukatupave'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera po ti Tupana'ga imbote'varuhui ġa pe a'ero nehẽ,” e'i ikwatijara.

¹¹ Jukwaha nhande ve a'ero. Tupana'ga nde'i: “Pepyry pe Moisésva'ea nhi'iġagwera renduva ġwaramo.” Ga nde'i a'ea nhande ve. A'ereki ikwatijara e'i:

“Tupana'ga ei ġa pe ġajikoga ġwaramo ojihe:

‘Pepyry hete pe a,’ ei ga ġa pe.

Nanongara'ġa po ti heaporoġita pyahu a'ero nehẽ,” e'i ikwatijara.

¹² Ojikogame Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ġa ndojikogi Tupana'ga rehe a'ero. Ikwatijara i'ei no:

“Okopotarame ahenhi'iġagwera rupi po ti ġa nane'ymi tonhi'ĩpo'ru pa ahe hamo,” e'i ikwatijara.

¹³ Ore ko judeusramo novĩa. Emo tegwete reki ore ve Moisésva'ea nhi'ĩpo'rupava. Ore ahe nhi'ĩpo'rupave'ymame Tupana'ga ei ore ve a'ero: “Peko te'varuhu pe pejikovo. A'ero po ti pe manoi pejigwovo hahyva'ea ruvihava pype nehẽ,” ei ga. Emo Cristo'ga ore mbopiro'yi garembi'ea hugwi. A'ereki ga orete'varuhua rereko ore repyga omanorame yva rehe. Tupana'ga e'i ga pe: “Ndete'varuhu nde kiro,” ei ga Cristo'ga pe. A'ereki ikwatijara omombe'u nanongara'ġa.

“Kiroki ġa ġa ġa mo'ami yva rehe ġa jukavo

– Tupana'ga e'i nhoġwenonde ġa pe ite'varuhu hete,” e'i ikwatijara imombe'gwovo.

¹⁴ Cristo'ga ore repy ore mbopiro'yavo Tupana'ga ti tomomyry judeus'ġarũive'ġa pe javo. A'ereki Tupana'ga e'i: “Abraãova'ea po'ruavo po ti ji imomyryvi ġa pe nehẽ.” Igwete ji ei no: Cristo'ga ore mbopiro'y Tupana'ga ti toko ġwembi'ea rupi katu javo. A'ereki ymya Tupana'ga e'i okovo: “Tamondo ti jira'uva ġa pyri nehẽ,” ei ga. Nurã ore jikogame Cristo'ga rehe Tupana'ga imbuhurukari gwa'uva ore pyri ore pojykauka.

Tupana'ga nhi'iġa Abraãova'ea pe

¹⁵ Nhiirũ, nahã nhande rekoi jipi. Mokonha'ġa po onhomonhi'ĩ mbatera rehe ojogwerokuva. “Nahã ti xako,” e po ojipe'ga. “Kwa. Nahã ti a'ero,” e po ojipe'ga. Igwete po ġa ikwatijapavi inoġa onhi'iġa a'ero. Ogwera po ġa okwatija hehe no. Aerẽ po na tuhẽ reki ġa jogwerekoi. A'ereki ġa okwatijapavipe inoġa. Ndogwerojijyi po ahe a'ea a'ero. Ahe po ndokwatijari ojipea akoja rehe no.

¹⁶ Oro Abraãova'ea pe Tupana'ga ei hako: “Nahã po ti ji tamomyryrã ga pe nde po'ruavo nehẽ,” ei ga ahe ve. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga ei a'ea no ojipejive'ga pe. Tupana'ga nde'i he'yive'ã ga pe aherymymino'ã ga pe. “Nerymymino'ga pe ji ei javo ga pe,” ei ga ahe ve. A'ereki ga e'i Cristo'ga pe.

¹⁷ Na ji imombe'ukatui kiro. Ymya Tupana'ga ei Abraãova'ea pe hako: “Tamomyryrã ti ã ga pe nde po'ruavo,” ei ga. Aerẽ ga ea'javi ahe ve na tuhẽ ti javo. Aerẽ he'yjuhuva'ea quatrocentos e trinta Tupana'ga kwara mbo'ari okovo. A'ero ga nhi'iã Moisésva'ea pe embo'e ti ã ga nhinhi'iã rehe javo. Onhi'iãgame Moisésva'ea pe ga ndogwerojijyi reki onhi'iãgwera ãwenondeva'ea Abraãova'ea pe. A'ereki onhi'iã rupi tuhẽ Tupana'ga oko. ¹⁸ Po Tupana'ga ei tamondo ti pyryva'ea javo, a'ero po ga ãwembi'ea rupi tuhẽ imondoi. Po Tupana'ga imondoi pyryva'ea ahenhi'iã rendukatua rehe jipi, a'ero po ãwembi'ea rupi rui ga imondoi. ãwembi'ea rupi tuhẽ reki ga imondoi pyryva'ea Abraãova'ea pe hako.

¹⁹ A'ero po pe ei: “Maraname Tupana'ga omondo onhi'iã Moisésva'ea pe a'ero tombo'e ti ga ã javo?” pe'ji po pe. Ombo'euka ga ahe ve onhi'iã rehe tonhimombaragwaha ti ã okote'varuhua rehe javo. “Tohendu katu na'ẽ ti ã Moisésva'ea remimbo'ea,” ei Tupana'ga hako. “Abraãova'ea rymymino'ga hoa renonde yvya koty ti ã tohendu katu na'ẽ,” ei ga. Abraãova'ea rymymino'ga pe Tupana'ga e'i – kiroki ga pe Tupana'ga e'i nhoãwenonde nde po'ruavo ti ji tamomyryrã ga pe javo, Cristo'ga. “Gahoa renonde yvya koty po ti ã hendukatui Moisés'ga remimbo'ea nehẽ hamo,” ei Tupana'ga hako. Nahã Moisésva'ea remimbo'ea ruri hako. Tupana'ga onhi'i na'ẽ ojipyryve'ã ga pe. Aerẽ Tupana'gapryryve'ã heruri

ganhil'iga yvya koty imombe'gwovo Moisésva'ea pe. Aerē ahe imbuhurukari oreramonha'ea pe hako. Na tuhē ko Tupana'ga imonhimoanhani onhi'iga imbuhuruka ahe ve hako. ²⁰ Abraãova'ea pe ki a'e te Tupana'ga tehe ombuhu onhi'iga. Ga nomonhimoanhani onhi'iga ojipe'ğa pe imbuhuruka. Ga tehe ombuhu katu onhi'iga ahe ve hako.

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe ndatekwava'javi

²¹ Tupana'ga e'i ypy Abraãova'ea pe hako. Aerē ga ei Moisésva'ea pe. Pe'e po pe a'ero: “Tupana'ga nhi'iga Moisésva'ea pe omovahĩ ganhi'iga Abraãova'ea pe naerũ?” Nomovahĩ tuhē reki. A'ereki Tupana'ga onhi'ĩ Abraãova'ea pe ğa mombryryva rehe. A'ereki ęamombyryva ko ęamongoaęwama Tupana'ga pyri. Moisésva'ea remimbo'ea renduva ki a'e te nianemongoi reki Tupana'ga pyri. Po Tupana'ga nhande mongohetei ojipyri nhande aheremimbo'ea rendukaturu ęwaramo hamo, a'ero po ga nhande mombryryvi nhande hendukaturame hamo. ²² Tupana'ga e'i reki: “Ndipiro'yhavi okote'varuhua hugwi yvya koty,” ei ga. “A'e ji poa ğa pe tamombryry ti ğa nhirembi'eagwera rupi,” ei ga. ęa pe ga ei – kiroki ęa ojiko Jesus Cristo'ga rehe. A'ereki ęa jikogame Jesus Cristo'ga rehe Tupana'ga ęa mombryryvi.

²³ Jesus Cristo'ga rure'ymame yvya koty ndorojikogi ve ore ga rehe. A'ea rupi ore ndorepiro'yi ve Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi. A'ereki Tupana'ga ęwenduvuka na'ē a'ea ore ve jipi a'ea py'rovo ti ęa tojiko Jesus Cristo'ga rehe javo. “Tojiko ti ęa ga rehe ji ikwahavukarame ęa pe Cristo'ga mombe'ua nehē,” ei ga. ²⁴ Cristo'ga rure'ymame Moisésva'ea remimbo'eagwera ko tayri'ga rerekohara'ga ja ore ve – kiroki ga tayri'ga rereko katu jipi eko katu javo ga pe. Na jitehe Moisésva'ea remimbo'eagwera ore rerekokatui jipi peko katu javo ore

ve. A'ereki Tupana'ga e'i: “A'ea ġa ndereko na'ě. A'ea py'rovo ti Cristo'ga toko ġa pavěi,” ei ga. “Cristo'ga ti tomomyry ġa ġajikoga ġwaramo ga rehe,” ei Tupana'ga. ²⁵ Aġwamo ore jikogi Jesus Cristo'ga rehe a'ero. Nurã Moisésva'ea remimbo'eagwera ndorererekoa'javi. A'ereki ndatekwava'javi a'ea rehe.

²⁶ Peko pa pe Tupana'ga ra'yramo kiro pejikoty'a Jesus Cristo'ga pavěi. A'ereki pe pejiko pa ga rehe. ²⁷ Penhimobatizauka pe Cristo'gareheva'ero pejikoty'a ga pavěi. ²⁸ Ojo'jajo'ja pe ndekoi kiro penhoirũiruumo. Igwete Tupana'ga ei: “Ojo'ja ġa ndekoi kiro judeus'ġa judeus'ġarũive'ġa pavěi,” ei ga. “Ipiro'yve'ġa ojo'ja ipiro'ye'yve'ġa pavěi – kiroki ġa ndipiro'yi ojara'ġa hugwi. Akwaimbae'ġa ojo'ja kunhangwera'ġa pavěi,” ei ga. A'ereki pe nhaporemõ penhoirũirũ pejikoty'aro ġwaramo Jesus Cristo'ga pavěi. ²⁹ Cristo'gareheva'ero ġwaramo ko pe Abraõova'ea rymyminoa'java'ea. A'ereki ymya Tupana'ga e'i Abraõova'ea pe aherymyminoaġwama'ġa mombe'gwovo. Igwete po ti Tupana'ga pe momyryvi nehě.

4

¹⁻² Koji'i ti ta'e pe me a'ea rehe kiro ojo'java'ea mombe'gwovo. Tayri'ga ruva'ga po e'i ojipyrive'ġa pe: “Tamondo pa ti nhimbatera jira'yra'ga pe nehě,” e po ga. “Momi po ti kwara ari ga rehe nehě. A'ea rupi po ti ga ipojykai nhimbatera ojive nehě,” e po ga ġa pe. “A'ea renonde pereko katu ti jira'yra'ga mbo'eavo ga rerekovo nehě. Pehepia katu na'ě ti gambatera ga pe nehě no. A'ereki ga ivoja'i hete kiro,” e po ga ojipyrive'ġa pe. Gara'yra'ga gwereko pa tehe reki ombatera novĩa. Emo ga ovoja'irame ndopojykai ve. Okoteheve'ġa javijitehe reki ga rekoi novĩa ipojykae'ymame ombatera.

Ojipe'ğa ombo'e tayri'ga a'ero gambatera rerekokatuavo. Ga ndipiro'yi ğa hugwi. ³ Tayri'ğa javijitehe ko ore rekoï Cristo'ga rure'ymame. A'ereki a'ea rupi ore ndorepiro'yi ikwakuva hugwi.

⁴⁻⁵ Ihoğwerĩrame Tupana'ga ra'yra'ga rura japiavo Tupana'ga ei ikwehe: “Ağwamo ko pyry jira'yra'ga hoa vyva koty. Tombopiro'y ti ga vvyakotyve'ğa Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi,” ei ga. A'ero Tupana'ga gwa'yra'ga mbuhurukari kokoty ikwehe. Igwete ahe Jesus'ga mbo'ari a'ero ga monhimomboaka ikwehe. Yvva koty Jesus'ga ruvi hendukatupava Moisésva'ea remimbo'eagwera. Ga ndipiro'yi a'ea hugwi ore mbopiro'yavo jugwi. “Tupana'ga ti tomombyry ğa pe a'ero. Ereki ğa gara'yramo oko,” ei Jesus'ga.

⁶ Peko pe gara'yramo tuhẽ. A'ero Tupana'ga ombuhuruka gwa'yra'ga ra'uva nhandepy'a pyri nhande mbo'eavo. Nurã nhande ehetei Tupana'ga pe Apĩ. ⁷ Ndapekoa'javi pe kiro pepiro'ye'ÿva'ea a'ero. A'ereki Tupana'ga ra'yramo pe peko. Gwa'yra ğwaramo Tupana'ga pe mombyrypavi a'ero.

Paulova'ea nhağataruhu Galáciapeva'ea rehe

⁸ Ymya Tupana'ga kwahave'ymame pe Tupana'gareheva'ea rüi ikwehe. A'ea rupi po pe ndapepiro'yi ha'angava hugwi penemimbohete'hara hugwi. ⁹ Ağwamo ki a'e te pe pekwaha tuhẽ Tupana'ga. Gaha reki ojikwahavuka pe me pe mbojikoguka ojihe. Maranuhũrame pe perojijyjuhu pejeaporoğita kiro pejikopotara'java ikwakuva'ea rehe – kiroki ndipopoakari tehe? Maranuhũrame pe ndapepiro'ypotara'javi a'ea hugwi? ¹⁰ Pekwaku po pe sábadó jipi. Jahya porame po pe pekwaku no. Yapoarupiva'ea po pe pekwaku. Kwara mbo'ara rupi na jitehe no. Nahã po pe ikwakukwakuvi

jipi. ¹¹ Oko tehe jipy'a pe ndehe. Mara'ngu po ji poravykyteheuhuavo pe mbo'embo'erame ikwehe, a'e ji.

¹² Nhiirũ, a'e hete ji pe me: Ji rupi ti peho. A'ereki ji pe javijitehe no. Pe ndapekote'varuhui ji ve ji horame pe pyri ikwehe. ¹³ Napemoka'nhymi pe jihoypya pegwryi pe ikwehe. Nhitetirũaro ġwaramo ji pytai pe pyri. A'ero ji imombe'ui pyryva'ea pe me Jesus Cristo'ga mombe'gwovo. ¹⁴ Nhitetirũa ite'varuhu pe me novĩa. Emo pe ndapekote'varuhui ji ve. Pe ji mbuhuruka katu reki pejipyteri pe ji rerekovo katu. Po Tupana'gahugwive'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Po Jesus Cristo'ga ruri pe pyri hamo, a'ero po pe ga mbuhurukakatui pejipyteri pe hamo. Nahã ja ko pe ji mbuhuruka katu pejipyteri pe ikwehe. ¹⁵⁻¹⁶ A'ea rupi pe vy'ahetei ji rehe novĩa. A'iti tuhẽ pe ndekohetei ji rehe penhikwava'eġa ji ve. A'ea rupi pe hendukatui nhiremimombe'ua pe me novĩa. Aġwamo ki a'e te ji imombe'uro ġwaramo a'itituhẽva'ea pe me po pe etehei ji ve: “Paulo'ga ndokoa'javi nhande rehe kiro,” pe'ji tehe po pe. Marã po pe ndekoi kiruamo naerũ?

¹⁷ Nhaneirũ'ġaatyvive'ġa oko hete tehe pe ndehe onhi'iġatuavo pe me jipi. “Xanhi'iġatu ti ġa pe toja'oja'o ti ġa Paulo'ga hugwi,” e po ġa ojohupe. “Po ti ġa ja'ogi Paulo'ġa hugwi, a'ero po ti ġa ndekohetei nhande rehe nehẽ,” e po ġa ojohupe. Nurã ġa ndekoi pe ndehe, a'e ji. ¹⁸ Pyry hete reki aherekoa pe ndehe pe nderekokaturame. A'ero ko pyry jirekoa pe ndehe ji rekorame pe pyri. Pyry ji rekoe'ymame pe pyri no. ¹⁹ Pe ko jira'yra'java'ea. Hahyahi kunhangwerahẽa pe gwa'yra mbo'arame. Na jitehe hahyahi ji ve ikwehe. A'ereki a'ea rupi ji apotarahi pejikoga Cristo'ga rehe. Aġwamo hahyahiva'ja ji ve pejikohetee'ymame Cristo'ga rehe. ²⁰ Marã po pe ndekouhui a'ero? Ako po ji kiro pe pyri hamo. Hajihe po nhinhi'iġa

pe me a'ero hamo.

Abraãova'ea ra'yra'va'ea memei

²¹ Jararamo po pe pe'e tehe ojohupe: “Xako ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. A'ero po ti Tupana'ga ei nhande ve nehẽ: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Peko pota pe aheremimbo'eagwera rehe novía. Emo pe ndapehenduvi ahenhi'iğa. ²² A'ereki aherembikwatijara nhande mbo'e Abraãova'ea ra'yra'va'ea rehe. Dois ahera'ykwaimba'ea hako. Ojipeva'ea ko Agarva'ea ra'yra'va'ea. Ojipeva'ea ko Abraãova'ea rembirekoeteva'ea ra'yra'va'ea Sarava'ea ra'yra'va'ea. Agarva'ea oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. A'ereki ymyahũagwera jate gwereko ipiro'ye'ỹva'ea akwaimba'eva'ea kunhangwerava'ea no. Ahe oporavyky hete ojarava'ea pe gwa'yra'va'ea pavẽi ipiro'yangava ahe hugwi. Nahã ko Agarva'ea a'ero. Ahe oporavyky Sarava'ea pe ipiro'ye'yma ahe hugwi. Nane'yimi ahe rekoi Sarava'ea remimbotarimova'ea rupi a'ero. Sarava'ea ki a'e te na rüi Abraãova'ea rembirekoeteva'ea. Ahe ko ipiro'yva'ea.

Mokõi Abraãova'ea ra'ykwaimba'ea a'ero hako Sarava'ea ra'yra'va'ea Agarva'ea ra'yra'va'ea pavẽi hako. ²³ Tupana'ga e'i nhoğwenonde Abraãova'ea pe hako: “Aerẽ po ti nerembirekohẽa tuhẽ ga mbo'ari nde ve nehẽ,” ei ga ahe ve Sarava'ea mombegwovo hako. Emo Abraãova'ea ta'y na'ẽ ipiro'ye'ỹva'ea pe Agarva'ea pe Tupana'ga nhi'iğa rupi rüi. Aerẽ Abraãova'ea xava'ehetero ġwembirekoeteva'ea pavẽi Sarava'ea pavẽi novía. Emo Tupana'ga ġwembi'ea rupi katu ahe mbota'yruka Abraãova'ea pe. Nurã Isaqueva'ea ari ġwaiviva'ea hugwi Sarava'ea hugwi.

24-25 Nanongara ko nhande mbo'e Tupana'ga nhi'iğa rehe. A'ereki Tupana'ga nhi'iğa oko kunhangwerava'ea'java'ea. Dois kunhangwerava'ea. Na jitehe ko dois Tupana'ga nhi'iğa hako. Ga nhi'iğame Abraãova'ea pe Tupana'ga nhi'iğa ko Sarava'ea'java'ea. Ga nhi'iğame Moisésva'ea pe Tupana'ga nhi'iğa ko Agarva'ea'java'ea. Nahã a'ero. Ymya Moisésva'ea hoi o'ama yvytyruhua rehe Sinai rehe Arábiapeve'ğa gwyri pe hako. Pevo Moisésva'ea henduvi Tupana'ga nhi'iğa. A'ero ahe judeusva'ea mbo'embo'ei a'ea rehe. Kiroki ğa oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi – ğa ndipiro'yi jugwi. Ğa ko Agarva'ea ra'yrava'ea ja. A'ereki kiroki ahe oko Agarva'ea ra'yramo – ahe ko ipiro'ye'ÿva'ea no.

Ağwamova'ea cidade de Jerusalém ko Agarva'ea javijitehe. Ojarava'ea nhi'iğa hugwi Agarva'ea ndipiro'yi jipi gwa'yrava'ea pavēi. Na jitehe Jerusalémmeve'ğa ndipiro'yi Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi judeus'ğa. ²⁶ Gwereko iru'ĩa Jerusaléma'java'ea Tupana'ga apoa. A'epeva'ea ko nhande. A'ereki nhande nhandepiro'y Moisésva'ea remimbo'eagwera hugwi.

Sarava'ea Abraãova'ea rembirekoeteva'ea na jitehe ipiro'y oporavykye'yma ojipeva'ea pe. ²⁷ Igwete Tupana'ga ikwatijarukari onhi'iğa inoğauka hako.

“Nandera'yri nde ğa mbo'are'yma.

A'ereki ga opohi nde hugwi.

Emo po ti nde roryroryvamo nehẽ,” ei ga.

“Nde nderekwahavi ve hahya ğa mbo'are'yma.

Emo ti nde rahērahemamo ğa mbo'ambo'a nehẽ,” ei Tupana'ga.

“Ejoryjory ti a'ero.

Opohi ga nde hugwi novĩa.

Emo po ti ndera'yra'ğa ndetauhuro nehẽ hẽara'yra'ğa hohe hẽa rembirekorame ga pavẽi,” ei Tupana'ga ikwatijaruka hako.

²⁸ Nhiirũ, Tupana'ga e'i Abraãova'ea pe hako: “Aerẽ po ti nde ra'yramo nehẽ,” ei ga. “Tamombyry ti nde ve a'ero nehẽ nerymymino'ğa pe nehẽ no,” ei ga Abraãova'ea pe hako. Ğwembi'ea rupi Tupana'ga Isaqueva'ea mongoi Abraãova'ea ra'yramo gwa'uva pyvõ a'ero. Ğwembi'ea rupi jitehe Tupana'ga pe mongoi Abraãova'ea ra'yra'javamo no pejikoty'aro ğwaramo Cristo'ga pavẽi. ²⁹ Tupana'ga ra'uva pyvõ Isaqueva'ea o'a. Ismaelva'ea Agarva'ea ra'yrava'ea ki a'e te a'ea pyvõ rũi o'a. A'ereki Abraãova'ea ta'y tehe ipiro'ye'ỹva'ea pe. Aerẽ Ismaelva'ea rekote'varuhui Isaqueva'ea pe hako. Na jitehe aġwamo – kiroki ğa Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi oko – ğa oko te'varuhu nhande ve nhande jikoty'aramo Cristo'ga pavẽi Tupana'ga ra'uva pyvõ. ³⁰ Marã reki ikwatijara e'i a'ero hako? Ikwatijara omombe'u Sarava'ea nhi'iġagwera ğwembirekova'ea pe Abraãova'ea pe.

“Emombo ti avo hugwi ipiro'ye'ỹvehẽa hẽara'yra'ga reheve,” ei ahe.

“Ga po ti ndopojoykai tuhẽ nembatera nehẽ ipiro'ye'ỹvehẽa ra'yra'ga,” ei Sarava'ea ahe ve.

“Jihi ko nerembirekoetea,” ei ahe.

“Jira'yra'ga jate po ti opojoyka ndeapoa nehẽ,” ei ahe Abraãova'ea pe hako.

Nahã ikwatijara imombe'ui Sarava'ea nhi'iġagwera hako.

³¹ Nhiirũ, ipiro'ye'ỹva'ea ra'yrava'ea ja rũi nhande rekoï a'ero. A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi rũi nhande xako. Xako nhande ipiro'yva'ea ra'yrava'ea javijitehe. Nurã nhande rekoï Tupana'ga remimombyryva rupi.

5

Cristo'ga nhande mbopiro'y

¹ Cristo'ga nhande mbopiro'y yvyakotyva'ea remimbo'eagwera hugwi tipiro'y tuhê ti ģa javo. Na tuhê ti peko a'ero. Tapekoa'javi ti ipiro'ye'ÿve'ģa ja ģa jikwakukwakuvame.

² Ji rendu katu ti. Tapenhimbo'ea'javukari ģa pe. A'ereki ģa e'i pe me jipi: “Pekytiuka ti penhakwanhapira,” ei ģa. “A'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehê: ‘Pepyry hete pe’.” A'ea ģa ei pe me novã. Ji ki a'e te Pauloramo ta'e pe me: Po ti pe jikytiukapotari nehê, a'ero po ti Cristo'ga ndapepokogi'i'i nehê. ³ A'ea'ja hete ko ji: Kiroki ģa ojikytiuka pota – tonhi'ïpo'ru pa po ti ģa Moisésva'ea hamo. ⁴ Jararamo po pe ei ojohupe: “Po nhande Moisésva'ea nhi'ïpo'rurame po ti Tupana'ga ei nhande ve a'ero nehê: ‘Pepyry hete pe’,” pe'e tehe po pe. Pe'erame a'ea po pe nhimbopohiri Cristo'ga hugwi. Pemovahĩvahĩ po pe Tupana'ga remimombyryva pejive a'ero. ⁵ Ore ki a'e te orojikoty'a Cristo'ga pavêi. Tupana'ga ra'uva ore mbo'e a'ero. Nurã ore ehetei: “Tupana'ga po ti e'i nhande ve nehê: ‘Pepyry hete pe,’ e po ti ga nehê,” oro'e ore. Na tuhê. A'ereki orojiko ore Cristo'ga rehe. ⁶ Ore jikoty'aro ģwaramo Jesus Cristo'ga pavêi Tupana'ga ei: “Pyry hete ģa jikogi ga rehe.” Ga nde'i pyry ore jikytiukaro ģwaramo. Pyry ga nde'i ore jikytiukare'yma ģwaramo. Ore jikoga ģwaramo Cristo'ga rehe Tupana'ga e'i pyry. Ore ojipe'ģa arõheterame jukwaha reki orejikoga ga rehe.

⁷ Ymya pe jikohetei Jesus Cristo'ga rehe pyryva'ea rerovia ikwehe. Emo kiro pe napehendukatua'javi pyryva'ea mombe'ua. Maranuhũrame ojipe'ga pe ndovahoguhui pendeaporoģita rerojijyjijyita? ⁸ Tupana'ga rui

gwerojijyi pendeaporoğita. Gaha e'i pe me peko ti jireheva'ea javo. ⁹ Tamombe'ua'ja pe me ojo'java'ea a'ero. Nhande imondo'irame imbovuhava pão hu'uma pype, aerë imbovuvupavi reki hu'uma a'ero. Na jitehe ga pe mbo'e'irame kiro Tupana'ga nhi'iğarũiva'ea rehe, aerë po ti pe heroviapavi garemimbo'ea Tupana'ga nhi'iğarũiva'ea nehë. ¹⁰ Na rõi reki pe ndekoi, a'e ji. Jijikoty'aro ġwaramo Cristo'ga pavëi ji ei: Pejapyaka katu tuhë po ti pe ji javijitehe nehë. Emo pemomynhuhũve'ga pe po ti Tupana'ga imbohahyukari nehë. Mara'ngu po ga huvihavamo okovo? Ga vĩa po ti okwaha hahya nehë.

¹¹ Oro ji, nhiirũ, ji nda'ei tuhë ahe ve tojikytiuka ti ġa javo. I'mbe reki judeus'ğa ji mombe'gwovo Paulo'ga e'i jupe javo. “‘Tojikytiuka ti ġa. A'ea pyry Tupana'ga pe,' ei Paulo'ga,” ei ġa o'mbero. Ymya ji ei a'ea novĩa. Ağwamo ji erame po ġa ndokote'varuhua'javi ji ve a'ero hamo. A'ereki ahekytia ġa opota hete. Ğa oko te'varuhu tuhë reki ji ve. A'ea'e ko ji jipi: Jesus Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga, a'e ji. Pejikoga rehe jate ga rehe po ti Tupana'ga ei pepyry pe javo. Emo ji nda'ei tojikytiuka ti ġa javo. Ji erame po ġa nonhimonha'ngaa'javi ji ve hamo ji Cristo'ga manoagwera mombe'urame hamo. ¹² Kiroki ġa ombovambova pepy'a tapekytiuka ti penhakwanha javo – maranuhũrame ġa ndojirakwanha'otehei?

¹³ Pehe reki, Tupana'ga pe mo'ë tapepiro'y ti javo. Tape'ei ti a'ero: “Nhandepiro'y nhande. Xako te'varuhu ti nhaneremimbotarimo a'ero.” Tape'ei ti a'ea. Nahã ti peko: Pejopokopoko ti penhoaromo. ¹⁴ A'ereki Moisésva'ea remimbo'eagwera nhaporemõ e'i no:

“Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ğa,” e'i aheremimbo'eagwera a'ero.

¹⁵ Emo pejogwayvaramé ko pe onharōva'ea'java'ea. A'ea ojou'uu'u okovo. Penhimboko'i ti a'ero. Pejogwayvaramé pe ti pe nhombote'varuhupavi nehē.

Peko ti Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe

¹⁶ Na tuhē ji ei pe me kiro: Na Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukari pe me. Nahā po ti pe ndapekoi tuhē pejipy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe pejikovo.

¹⁷ Nhandepy'ate'varuhua omovahī Tupana'ga ra'uva jipi. Tupana'ga ra'uva omovahī nhandepy'ate'varuhua jipi no. Onhomovahī tuhē a. Tupana'ga ra'uva omovahī pepy'ate'varuhua tapekoyme ti penhimimbotarimova'ea rehe. ¹⁸ Tupana'ga ra'uva nhimbopogweukaramé pe me aheremimbo'eagwera napemondomondo i a'ero.

¹⁹ Ğapy'a te'varuhurame jukwaha reki ğandekote'varuhua. Gwerekouhu ğa ojipe'ğa nembireko'ğa. Ndoakwahavihu ğa okovo a. Ğa nanuhū jipi. ²⁰ Oko hete ko ğa ha'angava rehe ğwemimbohete'hara rehe okoe'yma Tupana'ga rehe. Ombote'varuhu ğa opajiro. Nanongara'ğa nombopogwei Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe. Ojogwereko te'varuhu ğa. Ojogwayvaruhu ğa okovo. Onhimyrō ğa ojogwehe. Onhimboahiahivuhu ğa ojohupe. Ojihe jate ğa ndekoi ji po ti jara'ğa hohe nehē javo. Ojipe'ape'a ğa jara'ğa hugwi ndokwahavihu ğa javo. Ndojihe'ara'javi ğa jara'ğa ndehe ğwemimbo'ea rehe. ²¹ Opota pota ğa ojohugwi. Heagwrygwry ğa toryva rerekouhurame. Ojipejipea ko ğandekote'varuhua no nanongara jitehe. Amombe'u ko ji pe me ikwehe. Kiro ji imombe'ua'javi a'ero. Nanongara'ğa po ti Tupana'gareheve'ğa rūi nehē.

²² Emo Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame ko nhande nanongara'ğa atyvi. Tiarō hete nhande ojipe'ğa. Nhanderory nhande a'ero. A'ereki Tupana'ga

ra'uva nhande mbohoryory nhande rerekovo. U katu nhandepy'a. Xanhimomirana nhande avuirama ojipe'ğa ndekote'varuhurame nhande ve. Timombyry nhande ğa pe. Nhandepyry tuhē nhande. Jara'ğa ojiko nhande rehe. Nahā nhande rekoi Tupana'ga ra'uva nhande pojykarame. ²³ Nhanenhyrō nhande jara'ğa pe. Nhande ndiakoa'javi nhandepy'ate'varuhua remimbotaruhua rupi. Aheremimbo'ea nomovahī nanongara'ğa! ²⁴ Jesus Cristo'gareheva'ero ğwaramo nhande ei: Ndiakoa'javi nhande nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rupi. ²⁵ Tupana'ga ra'uva nhande mboheaporoĝita pyahu nhande rerekovo. Xako po ti gara'uva remimbotarimova'ea rupi a'ero hamo. ²⁶ Xanhimboheteyme ti, ji po ti jara'ğa hohe nehē javo. Xanhimyrōyme ti ğa ndehe no.

6

Pejopokopoko ti

¹ Nhiirū, nahā po pe ndekoi penhirū'ga pavēi hamo ikwahavame garekote'varuhua hamo. Pendekorame Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe penhi'inhyrō ti ga pe a'ero ga mongokatua'java. Pejapyaka katu ti pejihe tapembopogweyme ti garekote'varuhua rehe nehē no. ² Pejopokopoko ti a'ero jipi. Nahā po ti pe hendukatui Cristo'ga remimbo'ea nehē. ³ Kiroki ğa onhimbohete tehe – ğa onhimoandyandyi reki. ⁴ Pejapyaka katu ti pejeaporoĝita rehe tahepia ti jirekokatua javo. Pendekokaturame, a'ea rehe po ti pe ndoryvamo a'ero ji ğa hohe jave'y. ⁵ Nhande retakwera'ja po xako katu jipi hamo.

⁶ Nhanembo'ehara'ğa pe po nhande timondomondo pyryva'ea hamo ğa nhanembo'embo'erame Cristo'ga nhi'iĝa rehe jipi.

⁷ Tapenhimoandyandyi ti pejikote'varuhua rehe. A'ereki ahe nomoandyandyi Tupana'ga. Jukwaha reki nhande ve. Nhande itymame mbatera ġwia jitehe po ti nhande jykyi a'ero nehẽ. Na jitehe nhande rekote'varuhurame ite'varuhu tuhẽ po ti nhande ve a'ero nehẽ. Tupana'ga po ti ombohahyuka nhande ve nehẽ. ⁸ Po ti nhande rekoi nhandepy'ate'varuhua remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti nhandepy'ate'varuhua jitehe nhanemondoagwama hahyva'ea ruvihava pype nhande manorame nehẽ. Po ti nhande rekoi Tupana'ga ra'uva remimbotarimova'ea rehe, a'ero po ti gara'uva jitehe nhande mongoi Tupana'ga pyri nehẽ. ⁹ Tiancekwerajyme ti nhanderekokatua rehe. Nhande jirokwaramame nhandekokatuavo jipi po ti oho nhande ve imombyryhava apiavo nehẽ. ¹⁰ Nhanderekorame ġa pavẽi xako katu ti ġa pe nhaporemõ a'ero, ġa pe kaitu Jesus'gareheve'ġa pe.

Paulova'ea okwatija pa Galáciapeva'ea pe

¹¹ Jihi kiro akwatija jipovo pe me. Pehepia nhirembik-watijara. Hehanhuhũva'ea ji a'apo.

¹² Topomoġita katu ti ji kiro a'ero. Cristo'ga omano yva rehe nhande repyga ikwehe. Nhande jikogame jate Cristo'ga rehe Tupana'ga ei pepyry pe javo. Judeus'ġa ki a'e te e'i: "Po ahe ġwendu Moisésva'ea remimbo'eagwera hamo," ei judeus'ġa. Nurã akoja'ġa – kiroki ġa oho pe pyri – ġa pe kytiuka pota tohendu katu ti ġa Moisésva'ea remimbo'eagwera a'ero javo. A'ea ġa opota. A'ereki ġa e'i ojohupe: "Nhande ġa kytiukaramame po ti judeus'ġa nhimohemi nhande rehe nehẽ," ei ġa. "Ndokote'varuhui po ti ġa nhande ve a'ero nehẽ nhande Cristo'ga manoa mombe'urame nehẽ," ei ġa. A'ea rehe jate ġa e'i hete

pe me pejikytiuka javo. ¹³ “Pejikytiuka ti hendukatu-pava Moisésva'ea remimbo'eagwera,” e'i tehe ġa pe me. Ġa vehevi ki a'e te nohendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera no. Ġa opota tehe pekytiukara. Pe kytiukarame po ti ġa nhimboheteuhui a'ea rehe nehẽ ore tuhẽ ġa kytiuka javo nehẽ.

¹⁴ Ji ki a'e te nanhimbohetei. Jesus Cristo'ga jate ji ambohete nhandepojkaharete'ga. A'ereki ga omano yva rehe nhande repyga. A'ero jijikoga ġwaramo Cristo'ga rehe kiro ji ndakoa'javi vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rehe. Na jitehe – kiroki ġa oko vvyakotyve'ġa ndeaporoġita rehe – ġa ndakoa'javi jireaporoġita rehe no. ¹⁵ Tupana'ga nde'i reki pyry nhande kytirame. Ga nde'i pyry nhande kytie'ymame. Nhande reaporoġitapyahurame, a'ea pe Tupana'ga e'i pyry.

¹⁶ Kiroki ġa ġwendu katu a'ea nhiremimbo'ea rehe okovo – Tupana'ga ti tonogatu ġapy'a. Toporogwety ti ga ġa no. Ojiheve'ġa nhaporemo ti ga toporogwety.

¹⁷ Kiro ji ei a'ero: Tanhimomynha'javyme ti ġa onhi'iteheavo. A'ereki Jesus'ga ko jipojkaharete'ga. Jukwaha reki a'ea. A'ereki jukwaha ika'ēagwera jira'oa rehe. A'ereki ji Jesus'ga mombe'umbe'urame ojipe'ġa jigwarai ji rehe ji nupanupamo.

¹⁸ Nhiirũ, Jesus Cristo'ga tomomyry pe me nhandepojkaharete'ga. Na tuhẽ. Amém.

Tupana'ga nhi'i'ga

New Testament in Tenharim (BR:pah:Tenharim)

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tenharim

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tenharim [pah], Brazil

Copyright Information

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tenharim

© 1996, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

Updates
eBible.org

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2018 from source files dated 3 Jul 2018

3eb8a851-f633-5209-8712-862a9511e134